

v o. Čl. 21., zařazený do kapitoly o obsahu smlouvy po článku, stanovícím neplatnost smluv, svým obsahem nemožných nebo zákonu neb dobrým mravům odporujících, prohlašuje za *naříkatelnou* pro poškozenou stranu smlouvu, jejíž uzavření bylo jednou stranou přivoděno »durch Ausbeutung der Notlage, der Unerfahrenheit oder des Leichtsinns des Anderen«. Tedy slovní shoda s německým obč. zák., proti němuž (čl. 852) značí zhoršení ustanovení, že právo smlouvu naříkati promlčuje se během roku od uzavření smlouvy.

K normám dosud uvedeným přimyká se číslo 4 § 879 *rakouského obč. zák. o b. č.*, zavedené III. novellou k obč. zák. (§ 90): Poněvadž jsou neplatna právní jednání směřující proti zákonnému zákazu nebo dobrým mravům, jest neplatna obzvláště smlouva, jestliže někdo »den Leichtsinns, die Zwangslage, Verstandesschwäche, Unerfahrenheit oder Gemütsaufregung eines anderen dadurch ausbeutet, dass er sich oder einem Dritten für eine Leistung eine Gegenleistung versprechen oder gewähren lässt, deren Vermögenswert zu dem Werte der Leistung in auffallendem Missverhältnisse steht.« Proti předpisům obou právních řádů dříve uvedených zachycuje tu civilně právní pojem lichvy širší rozsah okolností, v nichž smluvník slabší může býti vykořisťován stranou silnější.

Na podobném základě je vybudován § 782 *osnovy u. h. o. b. č. z. a. n. a.*

Na rozdíl od subjektivního měřítka, používaného při odhadování rozpětí mezi plněními obou stran podle předpisu uvedených zákonů, zůstaly dva významné právní řády věrny objektivní míře původního ustanovení římského. Je zajímavo, že povstal spor o samém podkladě uvedeného předpisu Diokletianova, tak totiž, že nechybělo hlasů pro mínění, že jádrem zákona jest abstraktní ustanovení věty první (»Rem maioris pretii si tu vel pater tuus minoris pretii distraxit, humanum est, ut vel pretium te restitue te emptoribus fundum venditum recipias auctoritate intercedente iudicis, vel si emptor elegerit, quod deest iusto pretio recipies«), nikoli, jak se všeobecně za správné považovalo a odkud také institut obdržel svoje jméno *laesio enormis* čili *ultra dimidium*, věta druhá (»Minus autem pretium esse videtur, si nec dimidia pars veri pretii soluta sit«). Pineles na příklad, i jiní soudí, že tato věta obsahuje toliko rozhodnutí konkrétního případu, císaři předloženého, nikoli všeobecné určení minimální hranice rozdílu cen.

Nicméně zvítězilo pojetí, že poškození, má-li se naň vztahovati působnost tohoto zákonného ustanovení, musí převyšovati polovinu »obecné« ceny věci. De lege lata tak ustanovují Code civil a rakouský o. z. o. (Dokončení příště.)

Z P R Á V Y.

Hlásime sa k práci. Keď sme v roku 1921 zakládali „Spolok čs. poslucháčov práv“, netušili sme, že i jemu bude prisúdene toľko tej hašterivosti a nesvárov, ktorými je neustále stravovaný náš život verejný. — Bohužial presvedčili sme sa za krátko, že rozpory medzi nami a jednou časťou našich kolegov stávajú sa čím ďalej neprekonateľnejšími,

ťažšími; videli sme, že cesty k narovnaniu, k úprimným bratským kompromisom sú stále viac a viac neschôdne, lebo rozpory byly rozdmýchované z vonku, z kruhov, ktorým je jednota čl. ničím naprosto nepriateľným, ničím, proti čomu treba pracovať všetkými prostriedky.

Založili sme si teda nové stredisko, útulok pro všetkých, ktorým 28. október 1918 je radostným dňom oslobodenia, ale aj dôraznou výzvou k novej práci za povznesenie nášho ľudu slovenského.

Program náš je rýchle vyslovený: Je to jednak zvýšenie našej duševnej i hmotnej úrovne, jednak príprava k opravdovej, trvalej a obetavej práci pre náš milovaný slovenský ľud.

Sme si dobre vedomí, že musíme najprv znáť nielen dušu tohoto ľudu, ale i dobre rozlišovať jeho opravdové potreby od prázdnych denných hesiel politického života; vieme, že sa musíme najprv sami dôkladne vzdelat. Sme preto povďační „Všehrdu“, že nám otvoril svoje stránky a umožnil tak nadaným snaživcom vstúpiť na čestné zápasné ihrisko ducha. Kolegov zo Slovenska tedy vyzývame, aby nedali rubrike tejto nikdy osirotiť.

S. P. P. „Právnik“ v Bratislave.

Za kolegu JUC. J. Pohlem.

Slova nedůvěry provázela tvrzení o jeho skonu. Žasli jsme stejně nad tragickým jeho skonem jako jsme dlouho nechtěli věřit, že mohl odejít náš drahý kolega Pohl, jehož jsme měli tak nezapomenutelně rádi, všichni, do jednoho. A ještě nad hrobem jsme se domnívali, že to nemůže být pravda; ale byla...

Kolega Pohl se narodil v Telči na Moravě v roce 1900 a prázdniny co prázdniny vracel se do svého rodného kraje. Byl vášnivým lovcem a rád chodival na hony. A tato jeho vášeň stala se i nástrojem jeho tragického skonu. Nešťastnou náhodou byl posířelen ráno 26. září. Rána zdánlivě lehká; se brzy napovrchu zahojila, ale uvnitř šířila se nerušeně hrozná nemoc, tetanus, jejímuž zhoubnému působení podlehla za hrozných bolestí dne 8. října t. r. o půl šesté hodině odpolední.

Jaká smrt plná bolestí a žalu! On, který léta ztrávená na fakultě spojil se zájmem spolku, se zájmem a prospěchem svých kolegů, on, který vždy každému činil, oč byl požádán, ač někdy to byly služby více než žádá poměr kolegy, služby přítele, on, který byl takovým dobrým kolegou, musil podstoupiti smrt tak těžkou a nezaslouženou. Nezasloužil sis takového skonu, příteli! Byl to však osud, který nám tě vyrval právě v nejlepších letech a v nejlepší práci. Dovedl jsi nás naučiti něčemu, co dnes tak těžce se shledává kolem — nezištné práci ve prospěch jednotlivce i celku. Nikdy jsi ničeho nežádal za svou práci, ba ani kolegiálního vděku. Vždy budeme vzpomínati na toto tvé působení a vezmeme si z něho příklad.

Byl jsi nám však i více. Byl jsi nám kamarádem a přítelem, a není druhého, který s takovou upřímností by vycházel vstříc. Vzpomínáme Tě na řadě exkursí seminářů a vycházek, které vždy pečlivě jsi obstarával, vzpomínáme Tě v sociální komisi, jíž jsi byl nejen dlouho šéfem, ale i lotcem; jest to silné slovo, ale naznačuje vše. Říkali jsme Ti i tak, příteli, byl v tom obdiv a zvláštní úcta. Ale opustil jsi nás tak rychle, nečekaně, nezapomněv nás — snad s tklivým úsměvem zbrázděným bolestí — na smrtelném lůžku naposled pozdravovati. Nás všechny, které jsi znal, ale i ty, kteří znali Tebe. Věříš, že jsme slzeli nad tímto pozdravem, který nám je posledním a proto tak drahým, že ho nezapomeneme a že vtisťený v duši ponese me ho po celý svůj život? Bude to jen nepatrná odměna, kterou Ti poskytujeme. Příteli, jak jsme Ti zavázáni. Jsme Tvoji dlužníci na věky. Nuže, svolíš, abychom tento dluh splatili jiným, jako jsi dělal po léta Ty?...

Zdá se mi, že jsme se s Tebou ani naposled nerozloučili. Stále mi připadá, že otevřeš jednoho dne dveře výborovny a vejdeš vesele... Než Pravda je příliš krutá. Nezapomeneme památky vzácného kolegy a drahého přítele Pohla nikdy!
Mára.

Meze moci nařizovací podle ústavy československé. Ve sporu, který vedl prof. Hoetzel proti výroku ústavního soudu o protiústavnosti zákonodárné delegace vlády prostým zákonem, dotázala se redakce revue »Parlament« zahraničních autorit, profesorů Haurioua z Toulousu, Duguita z Bordeaux a Kelsena z Vídně. A tu má příchuť sensace, když tyto tři vynikající autority se vysloví proti mínění našich předních theoretiků ústavního práva (Hoetzel a Weyr). Ale nehledě k tomu, jest, myslím, zcela neobvyklé dotazovati se za hranice o dobrozdání ve sporu čistě logickém, který apeluje především na přesné tvoření pojmů a správné usuzování, neboť za hranice žádává se o radu nanejvýš, když jde o zhodnocení (na př. dobrozdání o navrhované zákonné úpravě) nebo obtížné technické provedení něčeho (na př. přestavba Národního divadla).

Co se věci samé týče, jest známo, že prof. Hoetzel (prof. Weyr zastává též názor) prohlašuje za ústavně přípustný zákon, který by obsahoval pouhé zmocnění vlády k úpravě určité materie nařízením, aniž nějak určuje obsah jeho.*) Naproti tomu souhlasí prof. Hauriou s názorem ústavního soudu čs., že by takový zákon odporoval liteře i duchu ústavy. Sám však uznává za ústavní francouzský »la loi de pleins pouvoirs«, který však neznamená delegaci moci zákonodárné, nýbrž spíše »une reprise de ce pouvoir par le pouvoir exécutif«, k níž dočasně a v době naléhavé potřeby (za války a pod.) orgán zákonodárný svolí. — Prof. Duguit prohlašuje, že pojem delegace ve veřejném právu vůbec není na místě, neboť tu nejde o subjektivní práva, nýbrž o kompetence orgánů, které stanoví ústava a kterých kompetentní orgány samy měniti nemohou. Proto též parlament »le seul organe qui peut edicter une disposition sur une matière législative« nemůže tuto svoji kompetenci přenéstí snad na někoho jiného. Ve Francii však zaveden byl ústavní zvyk (odporující psané ústavě) v dobách potřeby zmocňovati vládu k vydávání norem »sur une matière législative«. Prof. Duguit neradí však Čechoslovákům, aby si takový zvyk zaváděli.

Nehledě k nesouhlasu obou francouzských učenců o ústavnosti zplnomocňovacího zákona, jest zcela jasno, že oběma jest pojem zákona definován materiálně, neboť mluvíce o »případech, kdy je třeba zákona« nebo o »materii zákonné« myslí zřejmě především každou materii dosud zákonem nenormovanou. To znamená, že pojem zákona v §§ 6 a 55 naší ústavní listiny jest bráti ve smyslu materiálním, ne formálním. Podrobněji o věci se zmiňuje prof. Kelsen. Práví výslovně, že zákonodárství jest »die Erzeugung genereller Rechtsnormen«, čímž definuje zákon ve smyslu materiálním. Každá obecná právní norma má podle čs. ústavy býti vydána sborem zákonodárným (§ 6 úst. list.). Z tohoto pravidla jest připuštěna výjimka § 55. V § 6. myšlen jest pojem zákona ve smyslu materiálním (důkazem Kelsenovi jest, že jinak byl by § 6 pouhou tautologií: usnesení Nár. Shrom. usnáší N. S.). Stejný význam má pojem zákona v § 55, který je s § 6 v souvislosti. Proto zákon, k jehož provedení a v jehož mezích lze podle § 55 vydávati nařízení nemůže býti pouhým formálním zmocňovacím zákonem, nýbrž zákonem, který by obsahoval »alle wesentlichen Momente der beabsichtigten Regelung«. Pouze »poměrně podřadné momenty« mohou býti ponechány nařízením. Prof. Kelsen uznává ovšem sám, že nelze ostře vésti hranici mezi pouhou formální delegací a materiálně-právním určením.

Posudky zmíněných učenců mají pro náš spor ten význam, že jednak nebude se dále nikdo přiti o to, jak aplikovati názory na př. Duguitovy na náš sporný případ, jednak že se nyní spíše nalezne punctum litis. Myslím, že spor spočívá jediné v tom, jak rozuměti pojmu »zákon« v §§ 6 a 55 naší ústavní listiny. Možno držeti se názoru Kelsenova a našeho úst. soudu, možno však postavití se též na stanovisko úplně

*) O věci byla podána zpráva na straně 168. ročníku IV. t. č.

opačné: obecnou normou podle naší ústavy jest jak zákon tak nařízení, zákonem je norma vydaná parlamentem, nařízením norma vydaná vládou; vláda ovšem může vydati nařízením jen na základě zákona, t. j. jakéhokoliv právně relevantního usnesení parlamentu ve formě zákona, byť by nebylo generální normou. — Slabinou vývodů Kelsenových jsou, myslím, ony velmi nezřetelné pojmy »alle wesentlichen Momente« (které má obsahovati zákon) a »verhältnismässig untergeordnete Momente« (které mohou býti ponechány nařízením). Stačilo by Kelsenovi, kdyby každý zmocňovací zákon obsahoval zcela abstraktní klausuli jakožto směrnici vládě, na př.: vláda se zmocňuje upravití nařízením... majíc na zřeteli prospěch státu a jeho obyvatelstva? Asi ne. Je patrné, že podobných směrnici bylo by možno vytvořiti velikou stupnicí od neabstraktnější formulace až po podrobnou úpravu věci a je otázka, kdy řekneme, že jsou tu dány »alle wesentlichen Momente«. A kdo to stanoví ve státě, kde není instituce ústavního soudu?

Mám za to, že zmíněné posudky učenců, o jejich autoritě ovšem nikdo nepochybuje, neznamenají pro naši otázku ještě: Roma locuta ...

—n—

»Úvod ve studium právnické.« Členská schůze Všehrdu spojená s přednáškou p. prof. Hory konala se dne 9. října v Karolinu. Schůzi četně navštívenou kolegy z prvního roku zahájil starosta kol. dr. Šejhar, načež p. prof. dr. Hora přednášel o právnickém studiu. Upozornil nejprve na důležitost studia vysokoškolského vůbec, na význam vstupu na vysokou školu, ukázal, jaký význam má vlastně akademická svoboda: na jedné straně přestává ona kontrola prospěchu i chování, které je student podroben na střední škole, na druhé straně je student nadále sám za sebe odpověden, řídí do značné míry sám svoje studium. Přechod na vysokou školu je pro právníka tím těžší, že na střední škole vůbec o právu neslyší, a že si tedy nepřináší na universitu aspoň nějaký sebe menší základ, jako studující jiných oborů. Velká většina právníků nemá při příchodu na fakultu vůbec ponětí o tom, co zde bude studovati, neví, co to vlastně je právo, a chce je studovati jen proto, že nemá nějakého odborného zájmu. Často pak mají mínění, obecně rozšířeně, že studovat právo znamená nadřítí všechny paragrafy a že býti dobrým právníkem znamená znáti zpaměti zákony do posledního písmene. P. prof. Hora ukázal krásně, jak naprosto mylný je tento názor. Nestačí znáti litery zákona, je nutno znáti jeho životní náplň, život v celé jeho šíři a hloubce, pro číž je zákon určen a pro něžž je jeho existence nezbytná. Právo svými normami prostupuje celý život jednotlivců i společnosti, provází člověka od narození po celý život, při všech událostech menších i větších, aniž si člověk sám uvědomí, a i po smrti ještě pečuje právo o jeho pozůstalost. Dokonalý právník, zejména praktický, musí tedy znáti život, se všemi jeho potřebami a poměry, jak jest podkladem právních předpisů, neboť pak teprve může právu rozuměti, pak teprve pochopí jeho účel, úkol a význam a bude ho uměti náležitě užívatí. UVědomíme-li si to vše, pak poznáme, že studium práva není naprosto tak nudné a suchopárné, jak se obecně má za to. Ovšem záleží hlavně na právnících samých, aby se obecný úsudek o nich změnil. Dokonale vzdělaný stav právnický, poctivý a svědomitý, vynikající rozhledem po otázkách životních bude jistě základem státu. Ke konci doporučoval přednášející také, aby posluchači nedali se svěsti k vášnivému a zaujatému stranicví a k nenávisti vůči odpůrcům, při studiu i později. Přednáška měla velký vnitřní úspěch. Bylo by si jen přáti, aby se dostavil také úspěch vnitřní, aby posluchači se podle ní skutečně řídili. Po přednášce informoval starosta kolegy o významu a úkolu spolku a kol. Ježil o činnosti Společenského odboru. Schůze byla slibným znovuzahájením členských schůzí Všehrdu.

J. B.

Monopol živelního pojištění. Ministerstvo zemědělství připravuje osrovy zákonů o zveřejnění krupobitního a dobytčího pojišťování. Zásady osrovy o krupobitním pojištění vzbudily ostrou kritiku odborné veřejnosti. Pojištění zemědělců mělo by totiž býti podle osrovy povinné a prováděné bylo by svěřeno výhradně státu. Proti těmto zásadám se namítá, že dosud je pojištěna jen asi jedna desetina půdy země-

dělské proti krupobití a že tedy nucené pojištění by znamenalo jaksi násilí proti oněm zbývajícím devíti desetinám; zásadně ovšem by nebylo námitek proti rozšíření krupobitního pojištění i na půdu dosud nepojištěnou, avšak statisticky je zjištěno, že nebezpečí živelních pohrom a zvláště krupobití není ve všech krajích republiky stejně vážné a že jsou u nás i kraje, kde po dlouhou řadu let se krupobití nedostaví. Námítky pojištěných odborníků jsou namířeny také proti určování pojištěných premií, ježto pojistné premie mají být zásadně stejné pro všechny kraje a pro všechny plodiny, povinné pojištěním. Jedna z nejvážnějších námitek je ovšem otázka úpravy dnešního pojištění při přechodu jeho do soustavy pojištění veřejného. Není pochyby, že toto převedení dosavadních pojišťovacích smluv na novou pojišťovnu veřejnou by se neobešlo bez velikého zatížení státu výplatou odškodného. Ministerstvo zemědělství uvedlo, že provedením chystané osnovy by se pojištění zlevnilo, avšak kritika osnov tvrdí, že by zveřejnění pojištění znamenalo spíše jeho zdražení. —ík.

Smlouva o úpravě právních styků s královstvím SHS. Národním Shromáždění bude podána k ústavnímu projednání smlouva o právních stycích čsl. republiky s královstvím SHS. Tato smlouva byla ujednána v Bělehradě a podepsána 17. března letošního roku. Dohoda je velmi obsáhlá a týká se všech důležitých oborů právního styku; právní pomoc se bude poskytovat ve věcech občanských přímým stykem soudů. Smlouva podrobně upravuje průvodní moc veřejných listin a obchodních knih z druhého smluvního státu, vykonatelnost exekučních titulů atd. —ík.

Nová úprava věcného práva v čsl. republice. Ministerstvo spravedlnosti vydalo tiskem návrh subkomitétu pro revisi občanského zákoníka pro československou republiku, a to část, jež se týká věcného práva. Referentem a redaktorem publikace je prof. dr. Miloslav Stieber, jenž napsal k návrhu úvod a obsáhlou důvodovou zprávu. Základem návrhu je původní text občanského zákoníka, jenž ovšem byl v mnoha směrech upraven nebo změněn úplně podle požadavků moderní teorie i praxe. Návrh subkomitétu přijímá na př. rejstříkovou hypoteku pro zastavování věcí hromadných a výdělkových i jiných podniků, dále reální břemena, ale i tyto věci zařazuje na příslušné místo do dosavadní soustavy občanského zákoníka. Návrh zavádí také soustavný pořad věcného práva podle zásad moderních zákoníků a novější literatury; jde proto za sebou vlastnictví, právo stavební, služebnosti, právo zástavní a reální břemena, kdežto dosud následovalo za vlastnictvím právo zástavní a pak teprve služebnosti. Nebylo možno zavést rozdělení návrhu na věcné právo k movitostem a nemovitostem, poněvadž by se tím soustava občanského zákoníka příliš porušila. Zajímavá je nová úprava stavebního práva v návrhu; stavební právo bylo by možné na všech pozemcích, lhůta se nestanoví ani maximálně ani minimálně, nýbrž ponechává se dohodě stran, vlastník pozemku má dát za stavbu, jež mu připadne, náhradu. Novou úpravou má se stavební právo učiniti praktičtějším, než bylo dosud. —ík.

Dělnické právo na naše právnické fakulty? V prvních dnech tohoto semestru přinesly deníky zprávu, že p. ministr školství a n. o. vznesl na profesorské sbory práv. fakult dotaz, zda by již v semestru 1923—24 mchlo být na naše fakulty uvedeno »dělnické právo«. Tento počin pana ministra Bechyně je třeba chápati jako odpověď na návrh v tomto smyslu podaný v poslan. sněmovně r. 1921 a později dosti čile veřejně diskutovaný.*) V podstatě jde o následující: V osnově právnických studií má být umístěn nový speciální obor, pro soustavný a samostatný výklad těch práv. norem, které spolu vnitřně souvisejí tím, že jsou tvořeny z jednoho politického a sociálního hlediska: zákonné úpravy právních poměrů soukromých námezdných zaměstnanců všech kategorií, v jejich

*) »Všehrd« propůjčil své sloupce k diskusi v této otázce již v roč. III. str. 100 a roč. IV. str. 153.)

vztahů pracovních. Místo názvu »dělnické právo« bylo by možno pro nový obor užití i názvů jiných, na př. »pracovní právo« nebo »sociální ochrana práce«. Normy, které pod tento pojem se řadí, jsou dnes roztroušeny ponejvíce v právu správním, ale i v zák. občanském, obchodním a jinde, což ovšem nepřispívá k tomu, aby jim byla věnována zvláštní pozornost. Je pochopitelné, že v době, kdy otázka poměru mezi námezdníky a jejich zaměstnavateli nepřetržitě proniká v popředí veřejného zájmu, že v této době se objevuje snaha, aby jí zvláště na právnických fakultách bylo vykázáno místo odpovídající jejímu významu. J. P.

Výzkumný ústav průmyslu cukrovarnického v Praze. Ústřední spolek československého průmyslu cukrovarnického vybudoval v Praze na Ořehovce velkolepý výzkumný ústav, jenž byl slavnostně otevřen dne 22. září letošního roku. Ústav je právem chloubou cukrovarnického průmyslu, který nelitoval velikých nákladů, aby umožnil závodům využití všech pokroků teoretické vědy v praxi. Cukrovarnické výzkumnictví provádí se u nás prakticky od padesátých let minulého století, avšak dosavadní možnosti výzkumných stanic přirozeně nedostačovaly potřebám našeho rozvinutého průmyslu cukrovarského a bylo už dlouho touhou cukrovarníků, aby si mohli vybudovati samostatný, moderně vypravený ústav ku provádění vědeckých pokusů, důležitých pro cukrovarskou praxi. Tato dávná touha se splnila nyní, a lze očekávat, že výzkumný ústav resp. práce v něm prováděné přispějí značnou měrou ke zlepšování a zdokonalování výroby cukru u nás; je to tím důležitější proto, že podle všech známek bude se v budoucích letech stupňovati boj třtinového cukru s cukrem řepným, který světová válka přechodně rozhodla ve prospěch cukru třtinového. Tento konkurenční boj bude ovšem vyžadovati veliké soutěžné schopnosti našeho cukru na světovém trhu a té se dosáhne jen výrobou co možno nejhospodárnější a nejlevnější. Celkový náklad na vybudování ústavu, jenž je nejlepším ústavem tohoto druhu ve střední Evropě, činil 15,600.000 Kč, z čehož připadá 362.000 Kč na pozemek, 10,400.000 Kč na stavbu, 61.000 Kč na vlastní stavební výlohy, 21.000 Kč na úpravu a osázení pokusných zahrad a 4,756.000 Kč na vnitřní zařízení ústavu. Na paměť otevření ústavu vydal spolek cukrovarnického průmyslu památník s fotografiemi vnitřního zařízení ústavu a s podrobnými plány. —ik.

Osmnáctá členská schůze spolku německých úředníků vězeňských konaná ve dnech 29.—31. srpna t. r. ve württemberském Ludwigsburce pod předsednictvím profesora university v Heidelbergu Jagemanna jednala o »zásadních ustanoveních pro výkon trestu na svobodě« (Grundsätze für den Vollzug von Freiheitsstrafen), na nichž se usnesly zemské vlády německé dne 7. června 1923 a jimiž byly nahrazeny dosavadní ustanovení z r. 1897. Cílem bylo nejen vzbuditi zájem členstva o nová ustanovení a šířiti jejich znalost, nýbrž i využití přítomnosti osob, které účastnily se formulace zásadních ustanovení. aby podaly autentický jich výklad, a doporučiti zemským vládám určitý postup prováděcích nařízení. Při tom navržena řada změn, ke kterým může ovšem dojíti teprve při reformě trestního práva cestou zákonnou. Z otázek obecně zajímavých, tvořících předmět referátů a debaty, dlužno uvést otázku vězeňských rad, cíle trestání, postavení duchovního ve věznici, prostředků zabezpečovacích a disciplinárních, trestnic pro mladistvé a péče o propuštěné trestance. Nejvíce zájmu vzbudila debata o progressivním výkonu trestu, která v přehledu různých zařízení bavorských, durynských, saských a zejména systému vězení mladých (Jugendgefängnis) ve Wittichu poskytl obraz nynějšího stavu pokusů a hledání cest podávajíc důkaz, že myšlenka stupňovitěho výkonu trestu — v »zásadních ustanoveních« pruzně a zdrženlivě formulovaná — přece si dobývá v Německu půdy. Solnar.

K reformě tiskového zákona uvádí některé zajímavé poznámky »Časopis československých knihovníků« (roč. II. str. 128—130), který jednak glosuje článek dra Koutníka v »Parlamentu« (č. 5), jednak přináší některé nové náměty. Autor (šifra St.) poukazuje především, že v předložené osnově čís. tisku 2042 bez hlubšího důvodu mate osnova

pojem tisků volných s povinnými, kopírujíc tak otrocky vzor německý, při čemž však povinnost odváděti výtisky není dosti přesně definována, takže asi by zůstalo při nynější praxi labilní a škodlivé jak nakladatelům, tak i knihovnám. Velmi výstižně se ukazuje také na neudržitelný systém dosavadního odvádění povinných výtisků některým knihovnám, jako knihovně ministerského předsedy, ministerstva vnitra, Národního Shromáždění, kdež se kupí materiál vyžadující obrovského finančního nákladu k zpracování, svázání, umístění atd., zatím co na př. universitní knihovny dostanou (a někdy — jde-li o publikace z jiné země — také nadestanou) pouze jediný exemplář hledané a stále vypůjčené knihy. Ovšem těžko lze si představit technické provedení autorova návrhu, jak a kam roztríditi povinné výtisky. Je to jen o důkaz více, jak nadbytečné jsou tyto knihovny a jak naléhavé je také řešiti organizaci všech knihoven. Ostatně se nezdá, že by valně předložená osnova byla dána k posouzení jak knihovnickým odborníkům, tak právníckým odborníkům.

Ča.

Oprava. Ve článku »Spravedlnost a právo« v 1. čís. na str. 9 ř. 8. místo »nejoblíbenějšího« má státi »nejobecnějšího«, takže celá část věty zní: »tak na př. dříve neurčitý obrys daného slova nahradíme pojmem smlouvy a tu je, jak patrně, zase celá řada stupňů od nejobecnějšího vymezení až k nejkrajnějšímu formalismu (na př. římská mancipace) ...« Na téže str. řádek 10. od konce místo »užívati« má státi »užiti«.

LITERATURA.

Dr. Adolf Merkl: Die Lehre von der Rechtskraft. (Entwickelt aus dem Rechtsbegriff. Eine rechtstheoretische Untersuchung) Leipzig u. Wien, 1923. Vyšlo ve Wiener staatwissenschaftliche Studien.

Problém právní moci jest jedním z palčivých problémů dnešní právní vědy zejména na poli správního práva. Všechny pokusy o jeho řešení zůstávaly stále jen pokusy, neboť autoři jejich neuvědomili si základní obecný problém, o něž tu jde a metody, jimiž problém je řešitelný. Proto až dosud byl teorií soukromého práva znám pojem právní moci rozsudků (smírů a pod.) a teorií veřejného práva pojem právní moci aktů správních, ale oba tyto pojmy byly úplně odchylně vybudovány. Základní rozdíl mezi nimi ovšem je ten, že při právní moci v soukromoprávním smyslu nebylo otázky její existence, neboť procesní řády stanovily ji výslovně, kdežto v oboru práva správního pozitivní právo o věci mlčí i jest otázka, existuje-li právní moc ve správním právu vůbec. V tom je palčivé jádro problému právní moci, neboť v tomto bodě dosavadní odpovědi nikterak neuspokojovaly argumentující namnoze legislativně-politickými momenty a úvahami de lege ferenda pro a proti právní moci, kteréžto argumenty nemohou ovšem rozhodnouti zmíněnou alternativu.*) Těmto svým předchůdcům v řešení problému věnuje autor první díl své knihy. — On sám staví problém takto: otázka právní moci jest otázkou po trvání právní normy. Otázku tuto pak jest řešiti jednotlivě pro všechny právní normy. Zde věnuje autor větší partii svých výkladů vylíčení stupňovitého právního řádu, který se skládá z norem vyššího a nižšího druhu, z nichž vyšší norma podmiňuje nižší a nižší je aplikací vyšší a to stejně atž jde o poměr mezi ústavou a zákonem prostým nebo zákonem a nařízením nebo nařízením a konkrétním nálezem a pod. Není tedy zásadního rozdílu mezi tvorbou a aplikací práva, mezi zákony a nižšími normami právními. Proto též problém trvání normy je všude stejný. Nejvyšší normou je základní, počáteční nepsaná norma (Ursprungsnorm) stanovící, kdo v tom kterém státě vydává normy nejlépe nižší (ústavní a prosté zákony). Tato jest absolutně nezměnitelnou,

*) Tomuto thematic věnován byl článek A. Procházky v tomto časopise roč. IV. str. 81 un.